

STORTINGET

Representantforslag 269 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:269 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre bedre rammebetingelser for en slagkraftig fagbevegelse

Til Stortinget

Bakgrunn

Norsk fagbevegelse fikk rekordmange medlemmer i 2020. Det viser at mange ønsker å være fagorganisert og har behov for en sterk fagbevegelse. Under pandemien har fagbevegelsen vært uunnværlig for å presse fram nødvendige ordninger for inntektssikring.

Samtidig undergraves fagbevegelsens makt. Tariffavtaledekningen har sunket betydelig de siste årene.

I 2019 var 69 pst. av arbeidstakere i Norge dekket av en tariffavtale. Det er ett prosentpoeng mindre enn i 2016 og åtte prosentpoeng mindre enn i 1998, ifølge tall fra Fafo.

En slik utvikling vil gradvis svekke det organiserte arbeidslivet. Derfor er det grunn til å se på lovverket for å sikre at fagbevegelsen lettere kan tegne tariffavtaler og gjennomføre mer effektive streiker.

Muligheten til å gjennomføre effektive streiker må styrkes, slik at fagbevegelsen ikke blir hindret i å kjempe for sine legitime krav om forbedringer av tariffavtaler. Streik og opprettelse av tariffavtaler er avgjørende for å sikre mindre forskjeller mellom folk – og for at fagbevegelsen opprettholder sin makt og innflytelse i bedriftene og i samfunnet.

Det er en rekke eksempler på at regjeringen stopper streiker ved bruk av tvungen lønnsnemnd, uten en saklig og grundig vurdering. Årets streik i regi av Fagforbun-

det og Parat i private velferdsbedrifter viser dette. Streiken ble stoppet av Helsetilsynet og regjeringen, uten en god nok begrunnelse:

Helsetilsynet hevdet at streiken ville medføre fare for liv og helse.

Fagforbundet har informasjon som viser at Helsetilsynets vurdering ikke var basert på en korrekt beskrivelse av bemanningssituasjonen og pleietilbudet. Verken regjeringen eller Helsetilsynet tok kontakt med arbeidstakersiden for å kvalitetssikre det faglige grunnlaget for beslutningen, ifølge Fagforbundet.

Fagforbundet mener også streikene til Fagforbundet og YS ble blandet sammen, uten å vurdere den enkelte streiken for seg.

Etter at Helsetilsynet konkluderte med at streikene i konflikten mellom Parat og Fagforbundet og NHO Service og Handel ville medføre fare for liv og helse, innkalte arbeids- og sosialministeren partene til møte. Partene bekreftet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. Straks etter grep statsråden og regjeringen inn med tvungen lønnsnemnd i begge konfliktene.

Da NHO gikk til lockout under sykepleierstreiken i 2018, svarte regjeringen med å stoppe streiken gjennom bruk av tvungen lønnsnemnd. Et forbedret regelverk kunne sikret at streiken hadde blitt ført videre og partene kunne løst dette på normal måte, uten statlig innblanding.

Norsk Sykepleierforbund hevder de hadde tatt hensyn til liv og helse ved et nøye gjennomtenkt streikeuttak. Dette var en streik som skulle ramme arbeidsgiverne økonomisk og skåne de svakeste brukerne og pasientene.

Private bedrifter i denne sektoren har også et lovpålagt ansvar for å ivareta liv og helse, og i de fleste helse-tjenester vil en utestenging av sykepleiere sette liv og helse i fare.

NHO satte liv og helse i fare ved å gå til full lockout. NHO burde derfor vært holdt ansvarlig.

Det er etter forslagsstillers syn behov for å gjennomgå lovverk når streiker fra et stort forbund som Norsk Sykepleierforbund kan bli avbrutt på en så enkel måte fra NHO.

Norge har ved flere tilfeller de senere årene fått internasjonal kritikk for bruk av tvungen lønnsnemnd. Kritikken er ikke fulgt opp. Det er derfor god grunn til å endre lovverket så det er i overensstemmelse med Norges internasjonale forpliktelser.

Under vaskeristreiken i 2014 brukte også regjeringen tvungen lønnsnemnd begrunnet med fare for at streiken kunne gå ut over liv og helse. Det var Industri Energi som streiket, og sammen med LO klaget de bruken av tvungen lønnsnemnd inn for ILO. ILO ga dem medhold i klagen og sa at norske myndigheter hadde opptrådt i strid med ILOs regler. ILO ba regjeringen drøfte med partene i arbeidslivet hvordan grunnleggende tjenester kan opprettholdes i forbindelse med en streik hvor konsekvensene kan true befolkningens liv eller helse.

Forslagsstiller ønsker at bruken av lockout og tvungen lønnsnemnd gjennomgås, med mål om å unngå at disse virkemidlene brukes for å undergrave streikeretten. Pågående konflikter bør ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig, men heller begrenses. Det trengs en grundig og seriøs behandling av spørsmålet i motsetning til dagens automatiske praksis med å stoppe en streik ved den minste mistanke om fare for liv og helse.

Forslagsstiller ønsker å stoppe arbeidsgivere som motarbeider fagorganisering. Ansatte som ønsker å starte en klubb og krever tariffavtale, må få beskyttelse. Det har de i liten grad i dag.

Under arbeidet med å organisere medlemmer og opprette en tariffavtale har ikke de mest aktive fagforeningsmedlemmene, altså de som opptrer som tillitsvalgte, noe vern verken i arbeidsmiljøloven eller i Hovedavtalen.

Det betyr at det er lettere for arbeidsgivere å treffe tiltak for å undergrave og si opp dem som opptrer som tillitsvalgte for gruppen arbeidere som ønsker å lage en klubb og kreve tariffavtale.

Disse representantene for de ansatte trenger et vern gjennom loven fram til de får beskyttelse gjennom Hovedavtalen. Slik kan man sikre at forsøkene på fagorga-

nisering i nye bedrifter ikke blir slått ned på av arbeidsgiverne.

En tariffavtale må defineres bedre i lovverket. I dag er en såkalt «husavtale» i mange henseender likestilt med en tariffavtale inngått med etn av de store fagforbundene. Lovverket må i enda større grad favorisere tariffavtaler inngått av de store og seriøse fagforeningene, slik dette er definert som fagforeninger med innstillingsrett.

Hvis en gruppe ansatte inngår en husavtale som er dårligere enn vilkårene de ville fått med en normal tariffavtale fra et fagforbund med innstillingsrett, skal de på kort varsel kunne fri seg fra forpliktelsene i husavtalen. Forslagsstiller ønsker med andre ord at bindingstiden i en husavtale ikke skal være til hinder for at arbeidstakere kan inngå landsdekkende tariffavtale.

Forslagsstiller mener disse forslagene vil gjøre det enklere å organisere arbeidstakere i fagbevegelsen og gjøre det lettere å inngå en og forbedre tariffavtaler og gi tillitsvalgte bedre vern mot gjengjeldelse fra arbeidsgivere.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå bruken av lockout og tvungen lønnsnemnd og fremme forslag som skal sikre at tvungen lønnsnemnd ikke kan brukes for å undergrave streikeretten, verken ved at den ene parten bruker lockout, eller ved at det ikke gjøres en grundig nok vurdering av om et streikeuttak truer liv og helse. Målet er at pågående konflikter ikke stoppes, med mindre det er helt nødvendig, men heller begrenses.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste tilsvarende bestemmelser som i Hovedavtalen, som sikrer tillitsvalgte et særskilt vern ved oppsigelse og tilstrekkelig tid til å utføre tillitsvalgtarbeid.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at arbeidere som har inngått en såkalt husavtale, kan fri seg fra denne på kort varsel dersom formålet er å inngå en landsdekkende tariffavtale.

8. april 2021

Bjørnar Moxnes